

باشنده با شیطان | داریوش سجادی

ادعای اخیر «آیت الله هاشمی رفسنجانی» مبنی بر تحریر نامه محرمانه «لزوم مذاکره با آمریکا» و ارائه آن به آیت الله خمینی در سال های پایانی عمر ایشان، چنانچه حاکی از صحت باشد از مفاد چنین نامه ای بوضوح می توان اعتراف صادقانه «هاشمی» را در عدم شناخت بینش و منش و آرا و افکار و اعتقادات «امامی» را استحصال کرد که رفسنجانی مکرراً ادعای تلمذ در محضر ایشان را داشته همچنانکه کسر بزرگی از عمر خود را نیز در مسیر تحقق آرا و اهداف و خط و سلوک همان «امام» سپری کرده.

بنا به اظهارات آیت الله هاشمی رفسنجانی:

در سال های آخر حیات امام نامه ای را خدمت شان نوشتم، تایپ هم نکردم. برای اینکه نمی خواستم کسی بخواند و خودم به امام دادم. در آن نامه هفت موضوع را با امام مطرح کردم و نوشتم که شما بهتر است در زمان حیات تان، اینها را حل کنید، در غیر این صورت ممکن است اینها به صورت معضلی سدّ راه آینده کشور شود. گردهمایی است که اگر شما ما را عبور ندهید، بعد از شما عبور کردن مشکل خواهد بود... یکی از این مسایل رابطه با آمریکا بود. نوشتم بالاخره سبکی که الان داریم که با آمریکا نه حرف بزنیم و نه رابطه داشته باشیم، قابل تداوم نیست. آمریکا قدرت برتر دنیا است. مگر اروپا با آمریکا، چین با آمریکا و روسیه با آمریکا چه تفاوتی از دید ما دارند؟ اگر با آنها مذاکره داریم، چرا با آمریکا مذاکره نکنیم؟ معنای مذاکره هم این نیست که تسلیم آنها شویم. مذاکره می کنیم اگر مواضع ما را پذیرفتند و یا ما مواضع آنها را پذیرفتیم، تمام است. ([مباحثه فصلنامه مطالعات بین المللی با هاشمی](#) - بهار 91)

هاشمی رفسنجانی با اعلام خبر این نامه نگاری و افشای محتوای آن اولاً مرتکب یک خطای استراتژیک شد و اکنون عملاً خود را ملزم به پاسخگوئی به یک پرسش کلیدی کرده مبنی بر آنکه:

بر اساس منطق مستتر در نامه ایشان، همان طور که دولت آمریکا را صرف نظر از ظلم و جنایت و ناحقی اش و صرفاً به اتکای مسلط بودن و مستقر بودن و قدرتمند بودن می توان برسمیت شناخت و با آن مذاکره

کرد! در این صورت چرا آقای هاشمی همین قاعده را شامل حکومت پهلوی نکرد و صرف نظر از لاحقی و ظلم و جنایات آن نظام خودکامه چرا بجای سالها مبارزه با سلطنت پهلوی با ایشان در مقام حکومت مستقر و مسلط و قدرتمند حاکم بر ایران از باب گفتگو وارد نشد و بی دلیل سال های جوانی خود را در راه مبارزه با دربار در شدائد و سختی و شکنجه و زندان گذرانند؟ در حالی که ایشان و بنا به رویکرد مطمح نظرشان علی القاعده می توانستند با همان نسخه ای که برای ایالات متحده پیچیده اند ضمن گفتگو و تعامل با «دربار مستقر و مسلط و قدرتمند پهلوی» لااقل بخت خود را در تحقق یک زندگی در کنج خیر و عافیت به آزمونی تضمین شده می سپردند!

از سوی دیگر منطق به کار گرفته شده در نامه هاشمی رفسنجانی موید دور بودن ایشان با گوهر افکار و عقاید و سلوک عقیدتی - سیاسی بنیان گذار جمهوری اسلامی است.

اظهارات اخیر «سید حسن خمینی» در توصیف ابعاد شخصیت بنیان گذار جمهوری اسلامی موید آن می تواند باشد که درک «امام» و «سیره امام» لزوماً با مجالست در محضر ایشان حاصل نمی شود و می توان در جوار امام و در صغرسن کنار ایشان بالید و روئید و از معمرین و محرمین هم مانوس تر با «امام» و «ماهیت امام» شد.

بنا بر اظهارات قابل وثوق «سید حسن»:

امام یک فقیه است. رفتار امام تماماً در محدوده قرائت فقهی امام است. ورود به سیاست برای امام، حجت فقهی دارد و پایبندی امام به فقه، در تمام مسائل شخصی و سیاسی و اجتماعی تبلور دارد و هرگز از این مساله دست برنمی دارد و لذا تحلیل امام بدون توجه به حیثیت فقه در آن بزرگوار، گمراه کننده است.

(دیدار کارکنان موسسه تنظیم و نشر آثار امام با سید حسن - 25 فروردین 91)

سید حسن خمینی در اظهارات خود دست بر روی یک نقطه اساسی گذاشته و بدین وسیله شاه کلید فهم خمینی و آداب و روحیه و گفتمان و کردار ایشان را در دسترس قرار داده.

آمریکا شیطان بزرگ است یکی از ناب ترین و مبنائی ترین اظهارات

آیت الله خمینی طی دوران حیات سیاسی ایشان بود که ریشه در فهم و عقل فقهی ایشان در دنیای سیاست داشت.

برای فهم خمینی و درک منویات ایشان، گریزی از این واقعیت نیست که خمینی و ترمینولوژی خمینی را باید از بطن مبانی فقه و شریعت اسلام کشف و استخراج کرد.

این کمال کم لطفی است چنانچه تصریح «امام» بر شیطان بزرگ بودن آمریکا را تا سطح یک طعنه یا متلک سیاسی یک رجل سیاسی به دولت ایالات متحده تقلیل داد. قدر مسلم آن است که خمینی و ادبیات خمینی را باید در مقام یک مرجع تقلید و از بطن گویش و ادبیات فقیهانه ایشان کاوید و بر همین اساس است که توصیف ایشان از آمریکا در مقام شیطان بزرگ موید یک «عدم تجانس ساختاری» بین نظامی است که خمینی در مقام معمار آن نظام فونداسیون هایش را با بتون آرمه اسلام نابی پی ریخت که ماهیتاً در تضادی آنتاگونیستی با ساختار سیاسی و اقتصادی و فرهنگی ایالات متحده آمریکا است.

عدم تجانسی که تحت هیچ شرایطی ولو مستقر و مسلط و قدرتمند بودن «ایالات متحده آمریکا» امکان گفتگو و مفاهمه و هم زیستی مسالمت آمیز بین طرفین را میسر نمی کند.

عدم تطفن به مبانی فلسفی و دینی در ادبیات و ترمینولوژی خمینی تا آن اندازه استعداد تحیر دارد تا فردی مانند «هنری کیسینجر» وزیر خارجه اسبق ایالات متحده را ناچار به بیان این اعتراف صریح کند که:

آیت الله خمینی، غرب را با بحران جدی برنامه ریزی مواجه کرد، تصمیمات او آنچنان رعدآسا بود که مجال هر نوع تفکر و برنامه ریزی را از سیاستمداران و نظریه پردازان سیاسی می گرفت. هیچ کس نمی توانست تصمیمات او را از پیش حدس بزند، او با معیارهای دیگری، غیر از معیارهای شناخته شده در دنیا، سخن می گفت و عمل می کرد. گویی از جایی دیگر الهام می گرفت، دشمنی آیت الله خمینی با غرب، برگرفته از تعالیم الهی او بود. او در دشمنی خود نیز خلوص نیت داشت.

همچنانکه ظاهراً همین ناآشنائی با گویش و اندیشه خمینی از آن درجه از استعداد برخوردار هست تا برجسته ترین شاگرد و همراه ایشان را از درک گوهر کلام و مرام مقتدایش محروم کرده تا جایی که مشارالیه با درکی معوج از آمریکا ستیزی بنیان گذار جمهوری اسلامی،

متقاضی مذاکره و بلکه ایجاد رابطه با ایالات متحده می شوند!

مُراد خمینی در مقام یک رهبر مذهبی و مرجع تقلید در انتخاب واژه «شیطان» برای معرفی ذات آمریکا شاه کلید فهم اندیشه آمریکا ستیزانه ایشان در انقلاب اسلامی است.

برای آیت الله خمینی در مقام یک معلم قرآن و تاسی به فحوای «آیه 34 سوره بقره» سرکشی و عدم متابعت شیطان از امریه خداوند در سجده بر انسان (وَإِذْ قُلْنَا لِلْإِنسَانِ اسْجُدْ وَاقْبَلْ) تجلی نخستین برتربینی و کبر و تفاخر طلبی است.

شیطان در ترمینولوژی مذهبی نخستین نژادپرست و متکبر و خودبرتر بینی است که به اعتبار خلقت اش از «آتش» دون شان خود می دید تا بر یک برآمده از «خاک» سجده کند! بر همین مبنا نباید «آمریکا شیطان بزرگ است» را تا سطح نازل ادبیات سیاسی و طعنه و متلک های مصطلح و مرسوم بین رجال سیاسی فرو کاست.

خمینی با ابداع این مفهوم، خط سرخی را در حد فاصل انقلاب خود با سرحدات نظام تفاخر طلب و «خودبرتر بین» و «جهان کهتر بین» مستقر در ایالات متحده کشید.

اظهارات اخیر «میت رامنی» نامزد حزب جمهوری خواه برای انتخابات ریاست جمهوری ۲۰۱۲ در آمریکا نزدیک ترین و قابل دسترس ترین سند از روحیه تفاخر طلب و خودبرتر بین دولتمردان آمریکائی است که با تفرعنی شیطان می گوید:

«ما سرور جهانیم. خداوند این کشور (آمریکا) را پدید نیاورده که ملت آن دنبال هرو باشند. تقدیر آمریکا این نیست که قدرتی برابر و متوازن میان قدرت های دیگر در جهان باشد. این قرن باید قرن آمریکا باشد. در چنین سده ای، ایالات متحده باید قوی ترین اقتصاد و ارتش دنیا را داشته باشد. در قرن آمریکا، ایالات متحده دنیای آزاد را هدایت می کند و دنیای آزاد، هدایت دیگر جهان را بر عهده دارد»

(سخنرانی انتخاباتی میت رامنی)

با چنین مختصاتی است که می توان بر این نکته اذعان داشت: آیت الله خمینی با توصیف آمریکا به «شیطان بزرگ» اقدام به معنایابی

از هویت آمریکا کرد. هویتی که بالذات در احترام گذاشتن به شان و حقوق مرتبت دیگر ملت ها و دولت ها و فرهنگ ها ناتوان است. هر چند «هاشمی رفسنجانی» خوش بینانه خطاب به آیت الله خمینی نوشته:

با آمریکا مذاکره می‌کنیم اگر مواضع ما را پذیرفتند و یا ما مواضع آنها را پذیرفتیم، تمام است(!)

و هر چند خوش باورانه از بدون پاسخ ماندن نامه خود از جانب امام چنین تلقی کرده که:

اگر حرف هایم در مورد رابطه با آمریکا ایراد داشت امام پاسخ می داد. (هاشمی در دیدار با فراکسیون اقلیت مجلس فروردین 91)

و هر چند و برخلاف اظهارات آقای هاشمی رفسنجانی، نامه ایشان از جانب آیت الله خمینی بدون پاسخ نماند و ایشان یازده ماه قبل از وفات، در مورخه بیست و نهم تیر ماه سال 67 ذیل پیغام مهم و پر اهمیت شان بمناسبت پذیرش «قطعنامه 598 شورای امنیت» به صراحت خطاب به همه کسانی که مانند هاشمی رفسنجانی دغدغه مذاکره و رابطه با آمریکا را داشتند با کلام نافذ و جادویی خود پژواکی را در کاریزهای سیاست جاری و ساری کرد که بعد از 32 سال از رحلت اش، آن پژواک کماکان به صراحت و سلاست قابل استماع و استناد است:

بعضی مغرضین ما را به اعمال سیاست نفرت و کینه توزی در مجامع جهانی توصیف و مورد شماتت قرار می‌دهند؛ و با دلسوزیهای بی مورد و اعتراض های کودکانه می‌گویند جمهوری اسلامی سبب دشمنی ها شده است و از چشم غرب و شرق و ایادی شان افتاده است! که چه خوب است به این سؤال پاسخ داده شود که ملت های جهان سوم و مسلمانان، و خصوصاً ملت ایران، در چه زمانی نزد غربی ها و شرقی ها احترام و اعتبار داشته اند که امروز بی اعتبار شده اند!

آری، اگر ملت ایران از همه اصول و موازین اسلامی و انقلابی خود عدول کند و خانه عزت و اعتبار پیامبر و ائمه معصومین- علیهم السلام- را با دست های خود ویران نماید، آن وقت ممکن است جهانخواران او را به عنوان يك ملت ضعیف و فقیر و بی فرهنگ به رسمیت بشناسند؛ ولی در همان حدی که آنها آقا باشند ما نوکر، آنها ابرقدرت باشند ما ضعیف؛ آنها ولی و قیّم باشند ما جیره خوار و حافظ منافع آنها؛ نه يك ایران با هویت ایرانی- اسلامی؛ بلکه

ایرانی که شناسنامه‌اش را آمریکا و شوروی صادر کند؛ ایرانی که ارا به سیاست آمریکا یا شوروی را بکشد و امروز همه مصیبت و عزای آمریکا و شوروی شرق و غرب در این است که نه تنها ملت ایران از تحت حمایتی آنان خارج شده است، که دیگران را هم به خروج از سلطه جباران دعوت می‌کند. [\(پیغام آیت الله خمینی بمناسبت پذیرش قطعنامه 598 شورای امنیت\)](#)

قدر مسلم آن است که اینک و بعد از آنکه هاشمی رفسنجانی با گذشت بیش از 20 سال راز خود در نامه نگاری با «امام» را افشا کرد اکنون و با استناد به آن نامه، بخشی از تاریخ را می توان شفاف تر دید و فهمید مخاطب خاص «امام» در پیغام بمناسبت قبول قطعنامه 598 «چه کسی» بوده همچنانکه با توجه به ادبیات و گوشزدهای «امام» در پیغام مزبور می توان فهمید «هاشمی رفسنجانی» بمنظور متقاعد کردن «امام» متوسل به چه ادله و احتجاجاتی شده است.

داریوش سجادی/آمریکا